

REPUBLIKA HRVATSKA
MINISTARSTVO ZDRAVSTVA I SOCIJALNE SKRBI

**NACRT KONACNOGA PRIJEDLOGA ZAKONA O ZAŠTITI PRAVA
PACIJENATA**

Zagreb, listopad 2004.

NACRT KONACNOGA PRIJEDLOGA ZAKONA O ZAŠTITI PRAVA PACIJENATA

I. OPCE ODREDBE

Clanak 1.

Ovim Zakonom određuju se prava pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite te način zaštite i promicanja tih prava.

Pacijentom u smislu ovoga Zakona smatra se svaka osoba, bolesna ili zdrava, koja zatraži ili kojoj se pruža određena mjera ili usluga u cilju ocuvanja i unaprjeđenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege i rehabilitacije.

Clanak 2.

Svakom pacijentu jamci se opće i jednako pravo na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu primjerenu njegovom zdravstvenom stanju, sukladno opće prihvaćenim stručnim standardima i etičkim načelima, u najboljem interesu pacijenta uz poštivanje njegovih osobnih stavova.

Načela zaštite prava pacijenata

Clanak 3.

Zaštita prava pacijenata u Republici Hrvatskoj provodi se na načelima humanosti i dostupnosti.

Načelo humanosti zaštite prava pacijenata

Clanak 4.

Načelo humanosti zaštite prava pacijenata ostvaruje se:

- osiguravanjem poštivanja pacijenta kao ljudskog bica,
- osiguravanjem prava na fizički i mentalni integritet pacijenta,
- zaštitom osobnosti pacijenta uključujući poštivanje njegove privatnosti, svjetonazora te moralnih i vjerskih uvjerenja.

Načelo dostupnosti zaštite prava pacijenata

Clanak 5.

Načelo dostupnosti zaštite prava pacijenata podrazumijeva jednaku mogućnost zaštite prava svih pacijenata na području Republike Hrvatske.

II. PRAVA PACIJENATA

Pravo na suodlucivanje

Clanak 6.

Pravo na suodlucivanje pacijenta obuhvaca pravo pacijenta na obaviještenost i pravo na prihvatanje ili odbijanje pojedinog dijagnostickog, odnosno terapijskog postupka.

Iznimka od prava na suodlucivanje

Clanak 7.

Pacijentovo pravo na suodlucivanje može se iznimno ograniciti samo kada je to opravdano njegovim zdravstvenim stanjem u slucajevima i na nacin posebno određenim ovim Zakonom.

Pravo na obaviještenost

Clanak 8.

Pacijent ima pravo na potpunu obaviještenost o:

- svome zdravstvenom stanju, ukljucujuci medicinsku procjenu rezultata i ishoda određenog dijagnostickog ili terapijskog postupka,
- preporucenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje,
- mogucim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporucenih pregleda i zahvata,
- svome pravu na odlucivanje o preporucenim pregledima ili zahvatima,
- mogucim zamjenama za preporucene postupke,
- tijeku postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite,
- daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite,
- preporucenom nacinu života,
- pravima iz zdravstvenoga osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

Pacijent ima pravo dobiti obavijesti na nacin koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti.

Clanak 9.

Obavijesti iz clanka 8. stavka 1. ovoga Zakona na usmeni zahtjev pacijenta obvezan je dati zdravstveni radnik visoke strucne sprema koji pacijentu izravno pruža odredeni oblik zdravstvene usluge.

Clanak 10.

Pacijent ima uvijek pravo tražiti drugo strucno mišljenje o svome zdravstvenom stanju, sukladno odredbi clanka 8. stavka 1. ovoga Zakona.

Drugo strucno mišljenje iz stavka 1. ovoga clanka, pacijentu je, na usmeni ili pisani zahtjev, obvezan dati svaki zdravstveni radnik visoke strucne sprema i odgovarajuće specijalizacije, koji nije sudjelovao u izravnom pružanju određenog oblika zdravstvene usluge pacijentu iz clanka 9. ovoga Zakona.

Clanak 11.

Tijekom pružanja zdravstvene zaštite, nakon svakog pregleda i zahvata, pacijent ima pravo na obaviještenost o uspjehu, odnosno, neuspjehu i rezultatu pregleda ili zahvata kao i o razlozima za eventualnu razlicitost tih rezultata od očekivanih.

Clanak 12.

Pacijent ima pravo biti upoznat s imenima te specijalizacijom osoba koje mu izravno pružaju zdravstvenu zaštitu.

Clanak 13.

Pravo na obaviještenost ima i pacijent sa umanjenom sposobnošću rasuđivanja, u skladu s dobi, odnosno s fizickim, mentalnim i psihickim stanjem.

Odbijanje primitka obavijesti

Clanak 14.

Pacijent ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti primitak obavijesti o prirodi svoga zdravstvenoga stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili poduzetih medicinskih postupaka i mjera.

Clanak 15.

Pacijent s punom poslovnom sposobnošću ne može se odreci prava na obaviještenost u slucajevima u kojima mora biti svjestan prirode svoje bolesti, kako ne bi ugrozio zdravlje drugih.

Pacijent s punom poslovnom sposobnošću ima pravo u pisanom obliku ili na bilo koji drugi vjerodostojan način odrediti osobu koja će umjesto njega biti obaviještena.

Pacijent ima pravo biti obaviješten čak i u slučajevima kad njegov pristanak nije uvjet zapocinjavanja terapije (u hitnim slučajevima).

Pravo na prihvatanje ili odbijanje pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka

Članak 16.

Pacijent ima pravo prihvatiti ili odbiti pojedini dijagnostički, odnosno terapijski postupak, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije čije bi nepodužimanje ugrozilo život i zdravlje pacijenta ili izazvalo trajna oštećenja njegovoga zdravlja.

Prihvatanje pojedinog dijagnostičkog ili terapijskog postupka pacijent izražava potpisivanjem suglasnosti.

Obrazac suglasnosti te obrazac izjave o odbijanju pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka pravilnikom propisuje ministar nadležan za zdravstvo (u daljnjem tekstu: ministar).

Slijepa osoba, gluha osoba koja ne zna citati i nijema osoba koja ne zna pisati prihvaća pojedini dijagnostički, odnosno terapijski postupak izjavom u obliku javnobilježničkog akta ili pred dva svjedoka iskazanom izjavom o imenovanju poslovno sposobne osobe koja će u njeno ime prihvatiti ili odbijati pojedini takav postupak.

Zaštita pacijenta koji nije sposoban dati pristanak

Članak 17.

Za pacijenta koji nije pri svijesti, za pacijenta s težom duševnom smetnjom te za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, osim u slučaju neodgodive medicinske intervencije, suglasnost iz stavka 2. članka 16. ovoga Zakona potpisuje zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

U interesu pacijenta osoba iz stavka 1. ovoga članka može suglasnost u bilo koje vrijeme povući potpisivanjem izjave o odbijanju pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka.

Clanak 18.

Ako se zbog hitne situacije ne može dobiti suglasnost zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika iz clanka 17. stavka 1. ovoga Zakona pacijent ce se podvrci dijagnostickom, odnosno terapijskom postupku samo u slucaju kada bi zbog nepoduzimanja postupka bio neposredno ugrožen njegov život ili bi mu prijetila ozbiljna i neposredna opasnost od težeg narušenja njegovoga zdravlja. Postupak se može provoditi bez pristanka zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika pacijenta samo dok traje navedena opasnost.

Zaštita pacijenta nad kojim se obavlja znanstveno istraživanje

Clanak 19.

Za znanstveno istraživanje nad pacijentom i uključivanje pacijenta u medicinsku nastavu nužan je izriciti, informirani pristanak.

Informirani pristanak je, u smislu ovoga Zakona, pisana, datirana i od strane pacijenta potpisana suglasnost pacijenta za sudjelovanje u određenom znanstvenom istraživanju ili medicinskoj nastavi dana na temelju preciznih i na razumljiv način dokumentiranih obavijesti o prirodi, važnosti, posljedicama i rizicima ispitivanja. Za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, informirani pristanak daje njegov zakonski zastupnik ili skrbnik.

Pacijent, odnosno njegov zakonski zastupnik, odnosno skrbnik u interesu pacijenta može suglasnost iz stavka 2. ovoga clanka u bilo koje vrijeme povuci.

Clanak 20.

Znanstvena istraživanja nad pacijentom mogu se poduzeti ako su ispunjeni svi sljedeći uvjeti:

1. nema zamjene usporedive ucinkovitosti za istraživanje na ljudima,
2. rizici kojima se izlaže pacijent nisu nesrazmjerni mogućim koristima od istraživanja,
3. istraživanje je odobrilo nadležno etičko povjerenstvo sukladno posebnome zakonu, nakon nezavisnog ispitivanja njegove znanstvene vrijednosti, važnosti cilja istraživanja i ocjene njegove etičke prihvatljivosti,
4. pacijenti na kojima se provode istraživanja moraju biti upoznati o svojim pravima i zaštiti svojih prava sukladno zakonu,
5. pribavljen je informirani pristanak pacijenta iz clanka 19. stavka 2. ovoga Zakona.

Clanak 21.

Znanstveno istraživanje nad poslovno nesposobnim pacijentom, pacijentom koji nije sposoban za rasuđivanje te nad maloljetnim pacijentom može se poduzeti ako su uz uvjete iz clanka 20. tocke 1., 2., 3. i 4. ovoga Zakona ispunjeni i svi sljedeci uvjeti:

1. rezultati istraživanja mogu doprinijeti stvarnoj i izravnoj koristi za zdravlje pacijenta,
2. istraživanje usporedive ucinkovitosti ne može se provoditi nad pacijentima koji su sposobni dati pristanak,
3. pribavljena je suglasnost zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika,
4. pacijent se ne protivi istraživanju.

Iznimno od stavka 1. ovoga clanka, u slucaju kada istraživanje ne može proizvesti rezultate od izravne koristi za pacijenta, istraživanje se može odobriti pod uvjetima iz stavka 1. tocke 2, 3. i 4. ovoga clanka te uz uvjete:

1. cilj istraživanja je postizanje rezultata koji mogu koristiti pacijentu ili drugim pacijentima iste dobne skupine, odnosno pacijentima s istom bolešću,
2. istraživanje obuhvaca minimalni rizik i minimalno opterećenje za pacijenta.

Zahvati na ljudskom genomu

Clanak 22.

Zahvat usmjeren na promjenu ljudskoga genoma može se poduzeti samo za preventivne, dijagnosticke ili terapijske svrhe pod uvjetom da cilj promjene nije uvođenje bilo kakvih preinaka u genomu potomka pacijenta.

Testovi koji ukazuju na genetske bolesti ili služe za identifikaciju pacijenta kao nositelja gena odgovornog za bolest ili za otkrivanje genetske dispozicije ili podložnosti na bolest mogu se obavljati samo u zdravstvene svrhe ili radi znanstvenog istraživanja vezanog uz zdravstvene svrhe i uz odgovarajuće genetsko savjetovanje.

Pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji

Clanak 23.

Pacijent ima pravo na pristup cjelokupnoj medicinskoj dokumentaciji koja se odnosi na dijagnostiku i liječenje njegove bolesti.

Pacijent ima pravo o svome trošku zahtijevati presliku medicinske dokumentacije iz stavka 1. ovoga clanka.

Medicinska dokumentacija koja se urucuje pacijentu po završenom liječnickom pregledu, odnosno po završenom liječenju propisuje se posebnim zakonom kojim se uređuju vrste i sadržaj te način vođenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom.

Clanak 24.

U slučaju smrti pacijenta, ako to pacijent nije za života izrijekom zabranio, pravo na uvid u medicinsku dokumentaciju iz članka 23. stavka 1. ovoga Zakona ima bračni drug pacijenta, izvanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Osobe iz stavka 1. ovoga članka imaju pravo o svom trošku zahtijevati presliku medicinske dokumentacije iz stavka 1. ovoga članka.

Protivljenje uvidu u medicinsku dokumentaciju prema stavku 1. ovoga članka pacijent daje pisanom izjavom solemniziranom od strane javnog bilježnika.

Pravo na povjerljivost

Clanak 25.

Pacijent ima pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njegova zdravlja sukladno propisima o čuvanju profesionalne tajne i zaštiti osobnih podataka.

Pacijent ima pravo dati usmenu ili pisanu izjavu o osobama koje mogu biti obaviještene o njegovu prijemu u stacionarnu zdravstvenu ustanovu kao i o njegovom zdravstvenom stanju. Pacijent može imenovati i osobe kojima zabranjuje davanje tih podataka.

Pravo na održavanje osobnih kontakata

Clanak 26.

Tijekom boravka u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi pacijent ima pravo primanja posjetitelja sukladno kućnom redu zdravstvene ustanove te pravo zabraniti posjete određenoj osobi ili osobama.

Pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove

Clanak 27.

Pacijent ima pravo samovoljno napustiti stacionarnu zdravstvenu ustanovu, osim u slučajevima propisanim posebnim zakonom, u slučajevima kada bi to štetilo njegovome zdravlju i zdravlju ili sigurnosti drugih osoba.

O namjeri napuštanja ustanove iz stavka 1. ovoga članka pacijent mora dati pisanu izjavu ili usmenu izjavu pred dva istovremeno nazocna svjedoka koji potpisuju izjavu o namjeri pacijenta da napusti ustanovu.

Pisana izjava iz stavka 2. ovoga članka prilaže se u medicinsku dokumentaciju pacijenta.

Podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove bez najave nadležan zdravstveni radnik obvezan je upisati u medicinsku dokumentaciju pacijenta. Ako to nalaže zdravstveno stanje pacijenta nadležan zdravstveni radnik o napuštanju zdravstvene ustanove bez najave obvezan je obavijestiti osobu iz članka 25. stavka 2. ovoga Zakona, a nadležna tijela u slučajevima određenim posebnim propisima. Ako je pacijent nesposoban za rasuđivanje, odnosno maloljetan nadležan zdravstveni radnik obvezan je obavijestiti njegova zakonskog zastupnika, odnosno skrbnika.

Pravo na privatnost

Članak 28.

Pri pregledu, odnosno liječenju, a narocito prilikom pružanja osobne njege pacijent ima pravo na uvjete koji osiguravaju privatnost.

Pravo na naknadu štete

Članak 29.

Pacijent ima pravo na naknadu štete sukladno općim propisima obveznoga prava.

III. POVJERENSTVO ZA ZAŠTITU PRAVA PACIJENATA U JEDINICI PODRUČNE (REGIONALNE) SAMOUPRAVE

Članak 30.

U cilju ostvarivanja i promicanja prava pacijenata u svakoj jedinici područne (regionalne) samouprave osniva se Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata (u daljnjem tekstu: Povjerenstvo).

Članak 31.

Povjerenstvo djeluje pri upravnom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave nadležnom za poslove zdravstva.

Sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva osigurava jedinica područne (regionalne) samouprave.

Sastav Povjerenstva

Članak 32.

Povjerenstvo ima pet članova koje na temelju javnog poziva imenuje skupština jedinice područne (regionalne) samouprave iz redova pacijenata, nevladinih udruga i stručnjaka na području zaštite prava pacijenata.

Djelokrug rada Povjerenstva

Članak 33.

Povjerenstvo obavlja sljedeće poslove:

- prati primjenu propisa na području jedinice područne (regionalne) samouprave koji se odnose na zaštitu prava i interesa pacijenata,
- prati povrede pojedinačnih prava pacijenata na području jedinice područne (regionalne) samouprave,
- predlaže poduzimanje mjera za zaštitu i promicanje prava pacijenata na području jedinice područne (regionalne) samouprave,
- bez odgadanja obavještava Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo o slučajevima težih povreda prava pacijenata koje mogu ugroziti život ili zdravlje pacijenta,
- podnosi skupštini jedinice područne (regionalne) samouprave i ministarstvu nadležnom za zdravstvo (u daljnjem tekstu: ministarstvo) godišnje izvješće o svom radu,
- obavještava javnost o povredama prava pacijenata,
- obavlja druge poslove određene ovim Zakonom.

Povjerenstvo donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Članak 34.

Članovi Povjerenstva u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene, odnosno profesionalne tajne.

Clanak 35.

Pacijent koji smatra da mu je povrijeđeno pravo utvrđeno ovim Zakonom ima pravo usmeno ili pisanim putem sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti izjaviti pritužbu ravnatelju zdravstvene ustanove, upravi ili osobi ovlaštenoj za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatnom zdravstvenom radniku.

Ako ravnatelj zdravstvene ustanove, uprava ili osoba ovlaštena za vođenje poslova trgovačkog društva koje obavlja zdravstvenu djelatnost, odnosno privatni zdravstveni radnik ne obavijesti pacijenta u roku od osam dana od dana izjavljene pritužbe o mjerama poduzetim povodom pritužbe ili ako nije zadovoljan poduzetim mjerama pacijent ima pravo podnijeti pritužbu Povjerenstvu.

Za pacijenta koji nije pri svijesti, za pacijenta koji nije sposoban za rasuđivanje te za maloljetnog pacijenta pritužbu iz stavka 1. i 2. ovoga članka Povjerenstvu ima pravo podnijeti bračni drug pacijenta, izvanbračni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Clanak 36.

U obavljanju poslova iz svoga djelokruga Povjerenstvo je ovlašteno upozoravati, predlagati i davati preporuke.

Povjerenstvo je ovlašteno nadležnim tijelima državne uprave, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama predlagati poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata i zahtijevati izvješća o poduzetim mjerama.

Povjerenstvo će obavijestiti podnositelja pritužbe o poduzetim aktivnostima poduzetim povodom njegove pritužbe bez odgadanja, a najkasnije u roku od 15 dana.

Clanak 37.

Povjerenstvo ima pravo pristupa u prostorije u kojima se sukladno posebnome zakonu obavlja zdravstvena djelatnost te pravo na uvid u način ostvarivanja prava pacijenata.

O obavljenom uvidu iz stavka 1. ovoga clanka Povjerenstvo sastavlja izvješće koje bez odgadanja, a najkasnije u roku od 8 dana dostavlja nadležnoj inspekciji sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti, Zakonu o sanitarnoj inspekciji, odnosno tijelu nadležne komore koje sukladno Zakonu o liječništvu, Zakonu o stomatološkoj djelatnosti, Zakonu o ljekarništvu, Zakonu o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti i Zakonu o sestrištvu provodi nadzor nad radom osoba koje obavljaju zdravstvenu djelatnost.

Tijelo iz stavka 2. ovoga clanka dužno je u roku od 30 dana od dana zaprimanja izvješća, a u hitnim slučajevima bez odgadanja, izvijestiti Povjerenstvo o poduzetim radnjama.

Ako tijelo iz stavka 2. ovoga clanka na temelju provedenog propisanog postupka osnovano posumnja da je povredom prava pacijenata utvrđenih ovim Zakonom ucinjen prekršaj ili kazneno djelo obvezno je bez odgadanja, a najkasnije u roku od 30 dana od dana završetka nadzora s utvrđenim činjenicama odlucnim za poduzimanje mjera podnijeti zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno prijavu zbog pokretanja kaznenog postupka.

Tijelo kojem je podnesen zahtjev, odnosno prijava iz stavka 4. ovoga clanka obvezno je o ishodu postupka obavijestiti Povjerenstvo. Povjerenstvo će u daljnjem roku od 8 dana o ishodu postupka obavijestiti pacijenta.

IV. POVJERENSTVO ZA ZAŠTITU I PROMICANJE PRAVA PACIJENATA MINISTARSTVA NADLEŽNOG ZA ZDRAVSTVO

Clanak 38.

U ostvarivanju društvene skrbi za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obveza Republike Hrvatske na području zdravstvene zaštite, ministar osniva i imenuje Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Povjerenstvo iz stavka 1. ovog clanka ima sedam članova i to:

- tri predstavnika udruga za zaštitu prava pacijenata,
- jednog predstavnika medija,
- tri predstavnika ministarstva.

Clanak 39.

Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo obavlja sljedece poslove:

- prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata sukladno ovome Zakonu,
- raspravlja o izvješćima povjerenstava jedinica podrucne (regionalne) samouprave,
- daje mišljenja, preporuke i prijedloge nadležnim tijelima o utvrđenom stanju na podrucju djelokruga rada povjerenstava jedinica podrucne (regionalne) samouprave,
- predlaže poduzimanje mjera za izgradnju cjelovitog sustava zaštite i promicanja prava pacijenata u Republici Hrvatskoj i
- suraduje s domacim i međunarodnim tijelima i organizacijama na podrucju zaštite i promicanja prava pacijenata.

Povjerenstvo iz stavka 1. ovoga clanka donosi poslovnik o svome radu kojim se pobliže uređuje organizacija i način rada.

Sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva iz stavka 1. ovoga clanka osiguravaju se iz državnoga proračuna, a visinu naknade utvrđuje ministar.

Clanak 40.

Članovi Povjerenstva za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo u svome radu obvezni su postupati tako da ne ugroze dužnost čuvanja službene, odnosno profesionalne tajne.

V. KAZNENE ODREDBE

Clanak 41.

Novčanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna kaznit će se za prekršaj zdravstvena ustanova ako:

1. uskrati pacijentu pravo na obaviještenost iz clanka 8. ovoga Zakona,
2. uskrati pacijentu pravo na podatak o imenu te specijalizaciji osobe koja mu izravno pruža zdravstvenu zaštitu (clanak 12.),
3. uskrati pacijentu pravo na prihvatanje ili odbijanje pojedinog dijagnostickog, odnosno terapijskog postupka protivno clanku 16. - 18. ovoga Zakona,
4. obavlja znanstveno istraživanje nad pacijentom protivno odredbama clanka 19. – 21. ovoga Zakona,

5. obavlja zahvat na ljudskom genomu protivno clanku 22. ovoga Zakona,
6. uskrati uvid u medicinsku dokumentaciju protivno clanku 23. i 24. stavku 1. i 2. ovoga Zakona,
7. povrijedi pravo na povjerljivost podataka iz clanka 25. ovoga Zakona,
8. uskrati pacijentu pravo na održavanje osobnih kontakata ili povrijedi zabranu posjete određenoj osobi ili osobama (clanak 26.),
9. uskrati pacijentu pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove protivno clanku 27. ovoga Zakona,
10. uskrati pacijentu pravo na privatnost (clanak 28.),

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga clanka kaznit ce se novcanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i odgovorna osoba u zdravstvenoj ustanovi.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga clanka kaznit ce se novcanom kaznom u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00 kuna i trgovacko društvo koje obavlja zdravstvenu djelatnost sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga clanka kaznit ce se novcanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i odgovorna osoba u trgovackom društvu koja obavlja zdravstvenu djelatnost.

Za prekršaj iz stavka 1. tocke 1., 3., 4. – 7. i 10. ovoga clanka kaznit ce se novcanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna i privatni zdravstveni radnik.

Clanak 42.

Novcanom kaznom u iznosu od 5.000,00 do 10.000,00 kuna kaznit ce za prekršaj zdravstveni radnik ako:

1. na zahtjev pacijenta uskrati obavijest (clanak 9.),
2. na zahtjev pacijenta uskrati pravo na drugo strucno mišljenje (clanak 10. stavak 2.),
3. ne upiše podatak o namjeri pacijenta da napusti zdravstvenu ustanovu ili ne upiše podatak o samovoljnom napuštanju zdravstvene ustanove bez najave pacijenta (clanak 27. stavak 4.).

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clanak 43.

Skupštine jedinica podrucne (regionalne) samouprave ce u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona imenovati Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata.

Ministar će u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu ovoga Zakona osnovati i imenovati Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Članak 44.

Pravilnike za cijele je donošenje ovlašten ovim Zakonom ministar donijet će u roku od dva mjeseca od dana stupanja na snagu ovoga Zakona.

Članak 45.

Odredbe ovoga Zakona koje se odnose na zdravstvene ustanove na odgovarajući se način primjenjuju i na trgovačka društva te privatne zdravstvene radnike koji obavljaju zdravstvenu djelatnost sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti.

Članak 46.

Ovaj Zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u «Narodnim novinama».

I. RAZLOZI ZBOG KOJIH SE ZAKON DONOSI

Zakon o potvrđivanju Konvencije o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bica u pogledu primjene biologije i medicine: Konvencije o ljudskim pravima i biomedicini (u daljnjem tekstu: Konvencija), Dodatnog protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bica u pogledu primjene biologije i medicine o zabrani kloniranja ljudskih bica i Dodatnog protokola uz Konvenciju o zaštiti ljudskih prava i dostojanstva ljudskog bica u pogledu primjene biologije i medicine, u vezi presađivanja organa i tkiva ljudskog porijekla Hrvatski sabor donio je na sjednici 14. srpnja 2003. godine.

Ugovorne stranke Konvencije štite dostojanstvo i identitet svih ljudskih bica i jamce svima, bez diskriminacije, poštovanje njihova integriteta i drugih prava i temeljnih sloboda u pogledu primjene biologije i medicine.

Takoder, svaka stranka obvezna je poduzeti u svom unutarnjem pravnom poretku nužne mjere za primjenu odredaba ove Konvencije.

U odnosu na zaštitu prava pacijenata Konvencija sadrži sljedeće odredbe:

1. Pristanak

1.1. Zahvat koji se odnosi na zdravlje može se izvršiti samo nakon što je osoba na koju se zahvat odnosi o njemu informirana i dala slobodan pristanak na zahvat.

1.2. Osobi treba prethodno dati odgovarajuće informacije o svrsi i prirodni zahvata kao i njegovim posljedicama i rizicima.

1.3. Osoba može slobodno i u bilo koje vrijeme povuci svoj pristanak.

2. Zaštita osoba koje nisu sposobne dati pristanak

2.1. Zahvat osobi koja nije sposobna dati pristanak može se izvršiti samo za njezinu izravnu korist.

2.2. Ako, prema zakonu, maloljetna osoba nije sposobna dati pristanak na zahvat, zahvat se može izvršiti samo uz odobrenje njezina zastupnika ili organa vlasti, ili osobe ili tijela koje predviđa zakon.

2.3. Mišljenje maloljetne osobe uzima se u obzir kao sve značajniji čimbenik u razmjeru s njezinim godinama i stupnjem zrelosti.

2.4. Ako, prema zakonu, odrasla osoba nije sposobna dati pristanak na zahvat zbog mentalne nesposobnosti, bolesti ili sličnih razloga, zahvat se može izvršiti samo uz odobrenje njezina zastupnika ili organa vlasti ili osobe ili nekog drugog tijela koje predviđa zakon. Ta osoba, koliko je moguće, sudjeluje u postupku davanja odobrenja.

2.5. Pristanak se može povuci u bilo koje vrijeme u najboljem interesu te osobe.

3. Zaštita osoba s mentalnim poremećajem

U skladu sa zaštitnim uvjetima koje propisuje zakon, uključujući nadzorne, kontrolne i žalbene postupke, osoba s mentalnim poremećajem ozbiljne naravi može se, bez njezina pristanka, podvrgnuti zahvatu u cilju liječenja njezina mentalnog poremećaja samo ako bi bez takva tretmana vjerojatno došlo do teškog oštećenja njezina zdravlja.

4. Hitna situacija

Ako se zbog hitne situacije ne može dobiti odgovarajući pristanak, bilo koji medicinski nužan zahvat može se provesti odmah u korist zdravlja doticne osobe.

5. Privatan život i pravo na informaciju

5.1. Svatko ima pravo na poštovanje privatnoga života glede informacija o svome zdravlju.

5.2. Svatko je ovlašten znati za svaku informaciju prikupljenu o svome zdravlju. Ipak, uvažiti će se želje pojedinaca da ne budu informirani.

5.3. U iznimnim slučajevima zakonom se mogu postaviti ograničenja u korištenju prava sadržanih u stavku 5.2. u interesu pacijenta.

U cilju uskladenja sa navedenim odrednicama Konvencije predlaže se donošenje ovoga Zakona kojim će se urediti zaštita i promicanje prava pacijenata u Republici Hrvatskoj.

Pri izradi ovoga zakonskog prijedloga također su uzete u obzir i odredbe Deklaracije o promicanju prava pacijenata u Europi (Declaration on the Promotion of Patients Rights in Europe) Svjetske zdravstvene organizacije («Amsterdamska deklaracija») iz 1994. godine. Na temelju prihvatanja Deklaracije 9 europskih zemalja donijelo je zakone koji reguliraju prava pacijenata: Finska, Norveška, Litva, Francuska, Danska, Island, Ukrajina, Norveška i Izrael dok su Austrija, Grčka, Madarska, Bjelorusija, Slovačka, Slovenija i Švedska uvela ta prava u postojećem legislativu.

U pojedinim državama zaštita prava pacijenata uređena je na sljedeći način:

Madarska

Prema madarskom zakonu pacijenti svoja prava ostvaruju na sljedeći način:

Pružatelj zdravstvenih usluga mora nakon primanja pacijenta ili prije pružanja zdravstvene usluge obavijestiti pacijenta, ovisno o njegovom zdravstvenom stanju o njegovim pravima i o mogućnostima ostvarivanja tih prava.

Pacijent ima pravo uložiti pritužbu u vezi s pruženom uslugom zdravstvene zaštite pružatelju usluge zdravstvene zaštite ili nadležnoj osobi.

Pružatelj usluge zdravstvene zaštite ili nadležna osoba mora istražiti pritužbu i obavijestiti pacijenta o nalazima istrage, što ne utjece na pravo pacijenta da se obrati drugim agencijama u interesu istraživanja pritužbe, kako je to definirano posebnim zakonima. Davatelj usluga mora pacijenta upozoriti na tu okolnost.

Isto tako pružatelj zdravstvene usluge mora osigurati da pacijent i njegovi rodaci budu upoznati s osobama koje predstavljaju prava pacijenata i s načinima na koji ih se može kontaktirati.

Ravnatelj zdravstvene ustanove mora u roku od deset radnih dana, a nadležna osoba u roku od 30 radnih dana, ako je nadležna osoba općinsko predstavničko tijelo ili opća skupština na sljedećem sastanku tijela, na odgovarajući način istražiti komentare predstavnika prava pacijenata i obavijestiti ga o svom stajalištu.

Djelatnosti predstavnika prava pacijenata su sljedeće:

- a) pomoći pacijentima da dođe pristup dokumentaciji zdravstvene zaštite, komentirati je i postavljati pitanja s njom u svezi,
- b) pomoći pacijentima u sastavljanju pritužbe,
- c) na temelju pacijentove pisane punomoći može uložiti žalbu nadležnim tijelima, surađivati s nadležnim tijelima u pitanjima vezanim uz liječenje pacijenta i tijekom tog postupka predstavljati pacijenta,
- d) redovito obavještavati zdravstvene djelatnike o pravilima koja su povezana s pravima pacijenata i o bilo kakvoj promjeni tih pravila, kao i o ostvarivanju prava pacijenata u zdravstvenoj ustanovi.

Predstavnik prava pacijenata može djelovati samo u pojedinačnim slučajevima i u granicama punomoći koju je dobio od pacijenta.

Predstavnik prava pacijenata skrenut će pozornost ravnatelju zdravstvene ustanove ili nadležnoj osobi na svako nezakonito postupanje i na druge probleme koji se javljaju u vezi s djelatnošću davatelja zdravstvenih usluga tijekom trajanja njegove aktivnosti, te predložiti aktivnosti za otklanjanje tih problema.

Predstavnik prava pacijenata mora obratiti posebnu pozornost zaštiti prava pacijenata koji se nisu u stanju zaštititi zbog svoje dobi, fizičke ili mentalne nesposobnosti, zdravstvenog stanja ili socijalnog statusa.

Predstavnik prava pacijenata ima sljedeća prava:

- a) ući u prostor za operacije u zdravstvenoj ustanovi,
- b) imati uvid u relevantne dokumente,
- c) postavljati pitanja zdravstvenim djelatnicima.

Predstavnik prava pacijenata mora čuvati medicinske tajne vezane uz pacijente i rukovati osobnim podacima pacijenata u skladu s relevantnim pravnim propisima.

Predstavnik prava pacijenata djeluje unutar organizacijskih granica nadležne agencije zdravstvene zaštite okruga (Budimpešta).

Predstavnik prava pacijenata ne smije biti zaposlen kod davatelja usluga zdravstvene zaštite koji pruža usluge zdravstvene zaštite za pacijenta kojeg on predstavlja.

Finska

Prema finskom Zakonu o statusu i pravima pacijenata (Act on the Status and Rights of Patients No 785/1992) pacijent koji nije zadovoljan pruženom zdravstvenom uslugom ili njegovom ili postupkom liječenja ima pravo podnijeti prigovor ravnatelju zdravstvene ustanove. Odgovor mora dobiti u razumnom roku.

Njegovo pravo na prigovor ne ograničava pravo podnošenja žalbe nadležnom tijelu koje kontrolira rad zdravstvenih ustanova i pružanje zdravstvene zaštite.

Ako se iz prigovora ocijeni da se radi o povredi koja dovodi do odgovornosti za štetu postupat će se po – Patient Injury Act, a vezano na odštetu prema Act of Torts.

Pacijent treba biti obaviješten o svojim pravima o načinu pokretanja postupaka i pred kojim tijelima.

Finskim zakonom osniva se i Ombudsman za pacijente koji se imenuje u zdravstvenoj ustanovi (a može biti imenovan i za više ustanova) te su njegovi zadaci:

- savjetuje pacijente o primjeni Zakona o zaštiti prava pacijenata,
- pomaže pacijentima da ostvare svoja prava,
- informira pacijenta o njegovim pravima,
- djeluje na promociji i primjeni prava pacijenata.

U završnim odredbama spominje se samo povreda cuvanja službene tajne te se navodi da je ista regulirana posebnim zakonom.

Austrija

Za zastupanje pacijenata prema austrijskom zakonu nadležne su nezavisne udruge pacijenata.

U hrvatskome zakonodavstvu do sada nije donesen poseban zakon kojim bi se cjelovito regulirala pitanja prava pacijenata.

Važecom legislativom na području zdravstva određena prava pacijenata uređena su Zakonom o zdravstvenoj zaštiti («Narodne novine» br. 121/03), Zakonom o liječništvu («Narodne novine» br. 121/03), Zakonom o stomatološkoj djelatnosti («Narodne novine» br. 121/03), Zakonom o sestrinstvu («Narodne novine» br. 121/03), Zakonom o ljekarništvu («Narodne novine» br. 121/03) i Zakonom o zdravstvenom osiguranju («Narodne novine», br. 94/01., 88/02., 149/02., 117/03. i 30/04.)

Primjerice, Zakonom o zdravstvenoj zaštiti («Narodne novine» br. 121/03) u okviru prava i dužnosti u ostvarivanju zdravstvene zaštite (članak 21.) uređena su prava pacijenata na:

- točno informiranje i pouku o pitanjima koja se tiču zdravlja pacijenta,
- odbijanje da bude predmet znanstvenog istraživanja bez svoje suglasnosti,
- povjerljivost svih podataka koji se odnose na stanje zdravlja pacijenta,
- pravo prihvatanja, odnosno odbijanja pojedinih dijagnostičkih ili terapijskih postupaka.

Važecim Zakonom o liječništvu, u okviru prava i obveza liječnika u obavljanju liječničke djelatnosti uređeno je i pitanje pružanja i uskracivanja liječničke pomoći.

Prema tome Zakonu, liječnik je dužan provesti potrebne mjere prevencije, dijagnostike, liječenja, odnosno rehabilitacije svim osobama kojima je on izabrani liječnik ili koje su upućene od strane drugog liječnika radi pružanja zdravstvene zaštite.

U hitnim stanjima liječnik je dužan pružiti pomoć svakom bolesniku bez odlaganja, a ostale bolesnike dužan je primati prema stupnju medicinskog prioriteta, odnosno prema listi čekanja.

Liječnik, međutim, može odbiti pružanje liječničke pomoći osobi koja mu prijeti ili je prema njemu, odnosno drugim zdravstvenim radnicima fizički agresivna, osim u hitnim stanjima. U opisanom slučaju, liječnik je dužan osobi pružiti neophodnu hitnu liječničku pomoć ako mu je osigurana zaštita policije ili neki drugi oblik zaštite.

Isto tako Zakonom o liječništvu uređeno je da se svi postupci medicinske prevencije, dijagnostike i liječenja moraju planirati i provoditi tako da se očuva ljudsko dostojanstvo, integritet osobe i prava pacijenata, a posebno pravo na informiranost i samostalno odlučivanje.

Liječnik je dužan u odnosu prema pacijentima postupati primjenjujući i poštujući odredbe posebnih zakona koji reguliraju prava pacijenata te odredbe Kodeksa Hrvatske liječničke komore.

II. PITANJA KOJA SE ZAKONOM RJEŠAVAJU

Donošenjem predloženoga zakona, u hrvatsko zakonodavstvo uvela bi se načela promicanja prava pacijenata primjenom kojih bi se poboljšala kvaliteta zdravstvene skrbi i omogućilo što cjelovitije ostvarivanje prava pacijenata.

Prava pacijenata koja će se promicati navedenim Zakonom su ljudska prava i vrijednosti u zdravstvu, kao što je pravo pacijenta da ga se poštuje kao ljudsko biće, pravo na suodlučivanje, pravo na fizički i mentalni integritet i zaštitu svoje osobnosti i pravo na poštovanje moralnih, kulturnih i vjerskih uvjerenja.

Navedenim zakonom omogućit će se pacijentima bolje ostvarivanje prava na informiranje o zdravstvenim uslugama, o vlastitom zdravstvenom stanju, o potencijalnim rizicima, pogodnostima svakog postupka, o alternativama predloženim postupcima, dijagnozi, prognozi i napretku liječenja te mogućnosti dobivanja drugog mišljenja.

Unutar prava na bolju obaviještenost i suglasnost promicat će se pravo pacijenta da odbije ili prekine medicinski zahvat i pravo na odbijanje znanstvenih istraživanja.

Zakonom o zaštiti prava pacijenata promicati će se pravo na povjerljivost i privatnost informacija o pacijentovom zdravstvenom stanju, medicinskom statusu, prognozi i liječenju te svim drugim informacijama osobne prirode koje moraju ostati povjerljive.

Zakonom se predviđa osnivanje Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata u cilju ostvarivanja i promicanja prava pacijenata u svakoj jedinici područne (regionalne) samouprave.

Navedeno Povjerenstvo djelovalo bi pri upravnom tijelu jedinice područne (regionalne) samouprave nadležnom za poslove zdravstva.

Predlaže se da Povjerenstvo ima pet članova koje imenuje skupština jedinice područne (regionalne) samouprave iz redova pacijenata, nevladinih udruga i stručnjaka na području zaštite prava pacijenata, a sredstva za naknade za rad članova Povjerenstva osiguravala bi jedinica područne (regionalne) samouprave.

Zakonskim prijedlogom je određen djelokrug rada Povjerenstva koje je između ostaloga ovlašteno upozoravati, predlagati i davati preporuke vezano uz područje svoga rada te predlagati nadležnim tijelima državne uprave, tijelima lokalne i područne (regionalne) samouprave, pravnim i fizičkim osobama poduzimanje mjera za sprječavanje štetnih djelovanja koja ugrožavaju prava i interese pacijenata i zahtijevati izvješća o poduzetim mjerama.

Isto tako Povjerenstvo bi imalo pravo pristupa u prostorije u kojima se sukladno posebnome zakonu obavlja zdravstvena djelatnost te pravo na uvid u način ostvarivanja prava pacijenata. O obavljenom uvidu Povjerenstvo bi dostavljalo izvješće tijelu koje obavlja nadzor nad radom osoba koje obavljaju zdravstvenu djelatnost.

Zakonskim prijedlogom također se uvodi obveza nadležnih tijela da u roku od 30 dana od dana zaprimanja izvješća, a u hitnim slučajevima bez odgode, izvijeste Povjerenstvo o poduzetim radnjama.

U cilju ostvarivanja društvene skrbi za zaštitu prava pacijenata, u okviru prava i obveza Republike Hrvatske, ministar nadležan za zdravstvo osniva i imenuje Povjerenstvo za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Navedeno Povjerenstvo prati provedbu ostvarivanja prava pacijenata, raspravlja o izvješćima Povjerenstava jedinica područne (regionalne) samouprave, daje mišljenja, preporuke i prijedloge nadležnim tijelima o utvrđenom stanju na području djelokruga rada Povjerenstva i suraduje s međunarodnim i domaćim tijelima i organizacijama na području zaštite i promicanja prava pacijenata.

Donošenjem predloženog Zakona, pacijentima će se omogućiti lakše ostvarivanje prava na kontinuiranu njegu te dostojanstveno postupanje s pacijentom.

Posebno se istice da ovaj zakonski prijedlog ne sadrži odredbe vezane uz presađivanje organa i tkiva ljudskog porijekla, kao ni odredbe vezane uz vrstu, sadržaj, način vodenja, čuvanja, prikupljanja i raspolaganja medicinskom dokumentacijom (koja se uređuju uvodno navedenom Konvencijom) jer će navedena pitanja biti predmet uređivanja posebnih zakona.

III. OBJAŠNJENJE ODREDBI PREDLOŽENOG ZAKONA

Uz članak 1.

Ovaj članak sadrži opću odredbu kojom se određuje predmet uređivanja ovoga Zakona – prava pacijenata prilikom korištenja zdravstvene zaštite, način zaštite i promicanja tih prava.

Odredbom članka 1. zakonskoga prijedloga definira se i pojam pacijent.

Uz članke 2. – 5.

Odredbom članka 2. jamci se opće i jednako pravo svakom pacijentu na kvalitetnu i kontinuiranu zdravstvenu zaštitu prava primjerenu njegovom zdravstvenom stanju uz poštivanje njegovih osobnih stavova.

Odredbama članaka 3. – 5. definiraju se načela zaštite prava pacijenata - načela humanosti i dostupnosti zaštite prava pacijenata.

Predložene zakonske odredbe u potpunosti su uskladene sa člancima 3. i 4. Konvencije koji uređuju pravican pristup zdravstvenoj zaštiti, uzimajući u obzir zdravstvene potrebe i dostupna sredstva te da se svaki zahvat u području zdravstva mora provoditi u skladu s relevantnim, profesionalnim obvezama i standardima.

Isto tako predložene odredbe sukladne su odredbama Deklaracije o promicanju prava pacijenata u Europi (u daljnjem tekstu: Deklaracija) koje ureduju ljudska prava i vrijednosti u zdravstvu, a prema kojima svatko ima pravo da ga se poštuje kao ljudsko bice, svatko ima pravo na fizički i mentalni integritet i zaštitu svoje osobnosti, svatko ima pravo na poštivanje svojih moralnih, kulturnih vrijednosti, te vjerskih i filozofskih uvjerenja, kao i na zaštitu svog zdravlja koja je omogućena odgovarajućim mjerama za prevenciju bolesti i zdravstvenu skrb te na mogućnost ostvarivanja najviše razine svoga zdravlja.

Uz članke 6. – 29.

Poglavljem II. zakonskoga prijedloga ureduju se pitanja vezana uz prava pacijenata.

Odredbama članka 6. i 7. Nacrta konačnog prijedloga Zakona definira se pravo na suodlučivanje pacijenta koje obuhvaća pravo pacijenta na obaviještenost i pravo na prihvatanje ili odbijanje pojedinog dijagnostičkog, odnosno terapijskog postupka. Ureduje se u kojem se slučaju pravo na suodlučivanje može iznimno ograničiti.

Odredbama članka 8. - 13. ureduju se pravo pacijenta na obaviještenost.

Pacijent ima pravo na potpunu obaviještenost o svome zdravstvenom stanju, preporučenim pregledima i zahvatima te planiranim datumima za njihovo obavljanje, mogućim prednostima i rizicima obavljanja ili neobavljanja preporučenih pregleda i zahvata te o svome pravu na odlučivanje o preporučenim pregledima ili zahvatima. Isto tako pacijent ima pravo biti obaviješten o mogućim zamjenama za preporučene postupke, tijekom postupaka prilikom pružanja zdravstvene zaštite, daljnjem tijeku pružanja zdravstvene zaštite, preporučenom načinu života kao i o pravima iz zdravstvenoga osiguranja i postupcima za ostvarivanje tih prava.

Pacijent ima pravo dobiti obavijesti na način koji mu je razumljiv s obzirom na dob, obrazovanje i mentalne sposobnosti.

Posebno se ureduje pravo pacijenta na drugo stručno mišljenje (članak 10.).

Odredbama članka 14. i 15. zakonskoga prijedloga ureduje se da pacijent ima pravo pisanom i potpisanom izjavom odbiti primitak obavijesti o prirodi svoga zdravstvenoga stanja i očekivanom ishodu predloženih i/ili poduzetih medicinskih postupaka i mjera. Zakonskim prijedlogom se ureduje u kojem slučaju se pacijent ne može odreci prava na obaviještenost (primjerice u slučaju zaraznih bolesti).

Navedene odredbe predstavljaju uskladenje sa clankom 5. stavkom 1. i clankom 10. stavkom 2. Konvencije koje kao opce pravilo odreduju da se zahvat koji se odnosi na zdravlje može izvršiti samo nakon što je osoba na koju se zahvat odnosi o njemu informirana i dala na isti slobodan pristanak te da su joj prethodno dane odgovarajuće informacije o svrsi i prirodi zahvata. Isto tako prema navedenim odredbama Konvencije svatko je ovlašten znati za svaku informaciju prikupljenu o svome zdravlju, ali će se uvažiti želje pojedinaca da ne budu informirani.

Treba istaknuti da i Deklaracija uređuje pravo pacijenata na potpuno informiranje o svom zdravstvenom stanju uključujući medicinske činjenice o svom stanju, o predloženim medicinskim postupcima, zajedno s potencijalnim rizicima i pogodnostima svakog postupka te o alternativama predloženom postupku uključujući učinak izostanka liječenja kao i podatke o dijagnozi, prognozi i napretku liječenja. Informacija se priopćava na način koji odgovara sposobnosti shvaćanja pacijenta. Na svoj izriciti način pacijent ima pravo biti ne informiran.

Odredba clanka 15. stavka 1. zakonskoga prijedloga predstavlja uskladenje sa odredbom clanka 10. stavka 3. Konvencije koja uređuje da se u iznimnim slučajevima mogu postaviti ograničenja u korištenju prava na informaciju o svome zdravlju.

Clankom 16. – 18. konacnog prijedloga zakona uređuje se pravo pacijenta na prihvaćanje ili odbijanje pojedinog dijagnostickog, odnosno terapijskog postupka. Posebno se uređuje način na koji slijepa osoba, gluha osoba koja ne zna citati i nijema osoba koja ne zna pisati ostvaruje pravo na prihvaćanje, odnosno odbijanje pojedinog dijagnostickog, odnosno terapijskog postupka. Isto tako je posebno ureden način na koji se ovo pravo može ostvariti za pacijenta koji nije pri svijesti, pacijenta s težom duševnom smetnjom te za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta.

Clankom 19. konacnog prijedloga zakona uređuje se pravo pacijenta na obaviještenost o njegovom uključivanju u istraživanja ili u program medicinske nastave (informirani pristanak pacijenta sukladno clanku 5. Konvencije).

Pod informiranim pristankom podrazumijeva se pisana, datirana i od strane pacijenta potpisana suglasnost pacijenta za sudjelovanje u određenom znanstvenom istraživanju ili medicinskoj nastavi dana na temelju preciznih i na razumljiv način dokumentiranih obavijesti o prirodi, važnosti, posljedicama i rizicima ispitivanja. Za poslovno nesposobnog ili maloljetnog pacijenta, informirani pristanak daje njegov zakonski zastupnik ili skrbnik.

Clankom 20. konacnog prijedloga zakona se u skladu s clankom 16. Konvencije ureduju uvjeti koji moraju biti ispunjeni za provođenje znanstvenih istraživanja nad pacijentom, a to su:

- nema zamjene usporedive ucinkovitosti za istraživanja na ljudima,
- rizici kojima se izlaže pacijent nisu nesrazmjerni mogućim koristima od istraživanja,
- istraživanje je odobrilo nadležno eticko povjerenstvo sukladno posebnome zakonu, nakon nezavisnog ispitivanja njegove znanstvene vrijednosti, važnosti cilja istraživanja i ocjene njegove eticke prihvatljivosti,
- pacijenti na kojima se provode istraživanja moraju biti upoznati o svojim pravima i zaštiti svojih prava sukladno zakonu,
- pribavljen je informirani pristanak pacijenta iz clanka 19. stavka 2. ovoga Zakona.

Clankom 21. konacnog prijedloga zakona posebno se utvrduju uvjeti za istraživanja na pacijentu koji je poslovno nesposoban, nesposoban za rasuđivanje te nad maloljetnim pacijentom. Odredba je uskladena sa clankom 17. Konvencije.

Sukladno clanku 13. Konvencije clankom 22. zakonskog prijedloga ureduju se pitanja vezano uz zahvate na ljudskom genomu.

U clancima 23. – 24. zakonskoga prijedloga ureduje se pravo na pristup medicinskoj dokumentaciji te pravo na presliku medicinske dokumentacije na zahtjev pacijenta. Ovo pravo u slucaju smrti pacijenta može pod uvjetima propisanim ovim zakonskim prijedlogom ostvariti i bracni ili izvanbracni drug, punoljetno dijete, roditelj, punoljetni brat ili sestra te zakonski zastupnik, odnosno skrbnik pacijenta.

Odredbe su uskladene sa tockom 4.4. Deklaracije o pravu pristupa pacijenta svojoj medicinskoj dokumentaciji.

Clanak 25. zakonskog prijedloga ureduju pravo na povjerljivost podataka koji se odnose na stanje njegova zdravlja sukladno propisima o cuvanju profesionalne tajne i zaštiti osobnih podataka.

Napominje se da tocke 4.1. i 4.2. Deklaracije ureduju da sve informacije o pacijentovom zdravstvenom stanju, medicinskom statusu, dijagnozi, prognozi i liječenju moraju biti povjerljive, cak i nakon smrti. Povjerljivu informaciju moguće je otkriti samo ako pacijent iskaže izricitu suglasnost ili zakon to izricito propisuje.

Clanak 26. zakonskoga prijedloga ureduje pravo pacijenta na održavanje osobnih kontakata. Navedena odredba u skladu je da tockom 5.9. Deklaracije kojom se ureduje da pacijent ima pravo uživati potporu obitelji, rodaka i prijatelja za vrijeme trajanja liječenja i njege, te u svakom trenutku primiti duhovnu potporu i savjete.

Clanak 27. zakonskoga prijedloga uređuje pravo na samovoljno napuštanje zdravstvene ustanove.

Clanak 28. zakonskoga prijedloga uređio je pravo na privatnost.

Ovim clankom je obavljeno usklađenje sa tockom 4.8. Deklaracije koja uređuje da pacijenti primljeni u zdravstvene ustanove imaju pravo očekivati prostor koji osigurava privatnost, posebice kad im pružatelji zdravstvenih usluga pružaju osobnu njegu ili obavljaju preglede ili liječenje.

Clanak 29. zakonskoga prijedloga uređio je pravo pacijenta na naknadu štete sukladno opcim propisima obveznoga prava.

Uz clanke 30. – 37.

Glava III. zakonskoga prijedloga uređuje pitanja koja se odnose na Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata u jedinici područne (regionalne) samouprave.

Navedeni clanci sadrže odredbe o načinu osnivanja Povjerenstva za zaštitu prava pacijenta, sastavu, djelokrugu te pravima i obvezama Povjerenstva.

Vežano uz zaštitu prava pacijenata Deklaracija u točki 6.1. uređuje da korištenje prava navedenih u tom dokumentu podrazumijeva da su u tu svrhu uspostavljena odgovarajuća sredstva. Tockom 6. Deklaracije uređeno je da u slučaju kad pacijenti ne mogu iskoristiti prava navedena u tom dokumentu ta prava trebaju koristiti njihovi pravni zastupnici ili osobe koje pacijent odredi u tu svrhu. Ako nije imenovan niti pravni zastupnik niti zamjenska osoba tada trebaju biti poduzete druge mjere za zastupanje tih pacijenata.

Uz clanke 38. - 40.

Navedenim odredbama uređuje se osnivanje, sastav i djelokrug rada Povjerenstva za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo.

Uz clanke 41. – 42.

Navedeni clanci sadrže kaznene odredbe.

Uz clanke 43. – 46.

Navedeni clanci sadrže prijelazne i završne odredbe.

IV. OCJENA POTREBNIH SREDSTAVA ZA PROVOĐENJE ZAKONA

Vežano uz naknade za rad članova Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata jedinica područne (regionalne) samouprave trebat će osigurati u proračunima jedinica područne (regionalne) samouprave iznos od 50.000,00 kuna, uključujući poreze i doprinose, na godišnjoj razini po pojedinoj županiji što ukupno iznosi 1.050.000,00 kuna.

Vežano uz troškove rada Povjerenstva za zaštitu i promicanje prava pacijenata ministarstva nadležnog za zdravstvo u Planu državnog proračuna Republike Hrvatske za 2005. godinu otvorena je aktivnost A 618256 – Zaštita prava pacijenata u iznosu od 70.000,00 kuna, od toga za stručno usavršavanje zaposlenih 20.000,00 kuna, a naknade za rad Povjerenstva 50.000,00 kuna.

V. RAZLIKE IZMEĐU RJEŠENJA KOJA SE PREDLAŽU U ODNOSU NA RJEŠENJA PRIJEDLOGA ZAKONA TE RAZLOZI ZBOG KOJIH SU TE RAZLIKE NASTALE

Hrvatski sabor je na 7. sjednici, 2. srpnja 2004. godine prihvatio Prijedlog zakona o zaštiti prava pacijenata, te uputio sve primjedbe, prijedloge i mišljenja predlagatelju radi pripreme Konacnog prijedloga zakona.

1. Odbor za zakonodavstvo

Prihvatajući primjedbe Odbora za zakonodavstvo doradene su odredbe zakonskoga prijedloga u pogledu uskladjivanja sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Obiteljskim zakonom, a u pogledu pojedinih pravnih instituta i izricaja sa Ustavom Republike Hrvatske.

Vezano uz primjedbu da su pojedine odredbe opće naravi i da su određena pitanja samo načelno riješena konacnim zakonskim prijedlogom predviđene su sankcije za kršenje odredaba ovoga Zakona čime je osigurana sudska zaštita.

Takoder ispuštene su odredbe koje se odnose na davanje suglasnosti na poslovnik Povjerenstva za zaštitu prava pacijenata na nižoj i višoj razini.

2. Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo

U skladu sa primjedbama ovoga Odbora predviđena je mogućnost osiguranja sredstava za rad članova Povjerenstva.

3. Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina

Prema primjedbama ovoga Odbora precizirane su odredbe koje se odnose na pristanak pacijenta na određeni postupak ili zahvat.

Ugrađene su odredbe o tome tko ima pravo biti upućen u zdravstveno stanje pacijenta (članak 25.).

Ugrađen je rok u kojem će Povjerenstvo obavijestiti podnositelja pritužbe o poduzetim aktivnostima poduzetim povodom njegove pritužbe (članak 36.).

Isto tako utvrđen je rok u kojem je Povjerenstvo dužno dostaviti izvješće o uvidu nadležnoj inspekciji (članak 37.).

VI. PRIJEDLOZI I MIŠLJENJA DANI NA PRIJEDLOG ZAKONA KOJE PREDLAGATELJ NIJE PRIHVATIO S OBRAZLOŽENJEM

1. Odbor za rad, socijalnu politiku i zdravstvo

Vežano uz primjedbu da tekst govori o pravima pacijenata, a ne i o njihovim dužnostima navodimo da je to pitanje riješeno Zakonom o zdravstvenoj zaštiti («Narodne novine» br. 121/03) koji odredbama članka 22. određuje da je svaka osoba dužna svoja prava na zdravstvenu zaštitu koristiti u skladu s odredbama toga zakona i uputama o liječenju doktora medicine i doktora stomatologije i osobno je odgovorna zbog nepridržavanja tih uputa. Isto tako svaka poslovno sposobna osoba suodgovorna je za ocuvanje i unapređenje svoga zdravlja.